

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Datum
2022-03-25

Diarienummer
HSN 2022/2905

Godkänd av
Länsnätverket för förvaltningschefer
2022 - 03 - 25

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

Innehåll

1. Bakgrund	3
2. Handlingsplan psykisk hälsa 2018	3
3. Pågående regionala insatser	4
4. Implementering (RÖK) och (VIP) missbruk/beroende samt övergripande stöd för implementering.....	5
5. Behovsanalys	6
6. Fokusområde barn och unga	7
6.1 En sammanhållen Ungdomshälsa	7
6.2 "Mini-Maria"	8
7. Särskilda insatser med stöd av ÖK för psykisk hälsa	9
7.1 Fokusområde samsjuklighet	9
7.1.1. Bostad först	9
7.1.2. Gemensamt HVB	10
7.2. Brukarinflytande	11
7.2.1. Brukarinflytandesamordnare (BISAM)	12
7.3. Suicidprevention	13
7.3.1. Vansbro – ett lokalt suicidpreventivt arbete	13
7.4. Ungdomsmottagningar	13
8. Handlingsplan Psykisk Hälsa 2022	14

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

1. Bakgrund

2020 ingick staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) en överenskommelse om insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention för perioden 2021–2022.

Överenskommelsen utgår från tre övergripande syften som fastlades i 2020 års överenskommelse.

1. Stödja ett fortsatt utvecklingsarbete utifrån de lokala och regionala handlingsplaner som tagits fram i enlighet med 2016–2018 års överenskommelser,
2. Bidra till bättre förutsättningar för regioner och kommuner att arbeta utifrån bästa tillgängliga kunskap samt
3. Initiera eller utveckla särskilda vårdformer och effektiva målgruppsanpassade insatser för att förebygga psykisk ohälsa och öka tillgängligheten och kvaliteten i vården för de som redan har drabbats.

För 2022 har en tilläggsöverenskommelse tecknats som kompletterar grundöverenskommelsen. Syftet med överenskommelsen är att vidmakthålla och stärka den utveckling som skett genom tidigare överenskommelser. Syftet är också att, genom gemensamt ansvarstagande, stimulera en långsiktig utveckling av verksamheterna i kommuner och regioner inom områden där parterna gemensamt har identifierat utvecklingsbehov.

2. Handlingsplan psykisk hälsa 2018

I den statliga överenskommelsen framgår att utvecklingsarbetet ska ske utifrån lokala och regionala handlingsplaner. I Dalarna togs den senaste handlingsplanen för psykisk hälsa fram 2018 och sedan dess har arbetet med handlingsplanen legat vilande. Regionbildningen 2019 medförde omfattande omorganiseringar tillika personalomsättning vilket kom att påverka att handlingsplanen inte följdes upp. Den tidigare handlingsplanen togs fram inom den dåvarande regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS) men det är emellertid oklart hur den förankrades och implementerades vid tidpunkten. RSS har sedan 2019 genomfört en stor omdaning avseende organisation, struktur, inriktning och arbetssätt. När så pandemin utbröt 2020 påverkade även det arbetet

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

med att ta fram en ny handlingsplan. En del av RSS omdaning utgörs av en samordning med regionens kunskapsstyrning och organisation.

Däremot har det regionala utvecklingsarbetet inom psykisk hälsa inte legat vilande och i denna handlingsplan kommer därvid 2021 års utvecklingsarbete att redovisas samt något om det fortsatta arbetet inom området psykisk hälsa och missbruk och beroende¹.

Idag leder RSS Dalarna flera olika regionala utvecklingsarbeten inom ramen för psykisk hälsa och missbruk/beroende där några av dessa finansieras av överenskommelsens stimulansmedel.

Brukarrörelsen har både 2018 och 2019 lämnat synpunkter på handlingsplanen för psykisk hälsa och under en Hearing både 2020 och 2021 upprepas i stort sett samma synpunkter som framkom 2018. (Mer om brukarrörelsens synpunkter på det regionala arbetet inom området psykisk hälsa finns att läsa under rubriken p. 7.2 Brukarinflytande).

3. Pågående regionala insatser

I december 2020 fattade Länschefs nätverket² beslut om framtida utvecklingsfrågor och uppdrag rörande samverkan inom områdena psykisk hälsa och missbruk och beroende med avstamp i den regionala samverkans- och stödstrukturens (RSS) roll och uppdrag. Utifrån en grundlig genomlysning av tidigare och aktuella kunskapsunderlag lämnade Styrgruppen för Länschefs nätverket tre förslag på hur det regionala arbetet i länet skulle fortsätta.

Det föreslogs:

1. Att en bred behovsanalys genomförs i syfte att systematiskt undersöka kunskapsbehovet för att stödja socialtjänsten och hälso- och sjukvården inom området psykisk hälsa inkl. missbruk och beroende. Behovsanalysen ska bidra till ett underlag för långsiktiga prioriteringar och beslut om utvecklingsarbeten.
2. Stödja implementering i länet av reviderad regional överenskommelse missbruk och beroende samt nytt kunskapsstöd, Vård- och insatsprogram (VIP) missbruk och beroende.

¹ I samsjuklighetsutredningen föreslås att begreppet missbruk och beroende slopas i samtliga föreskrifter då missbruk är otydligt definierat och stigmatiserande. Begreppet skadligt bruk och beroende används allt oftare, varför båda begreppen förekommer i handlingsplanen.

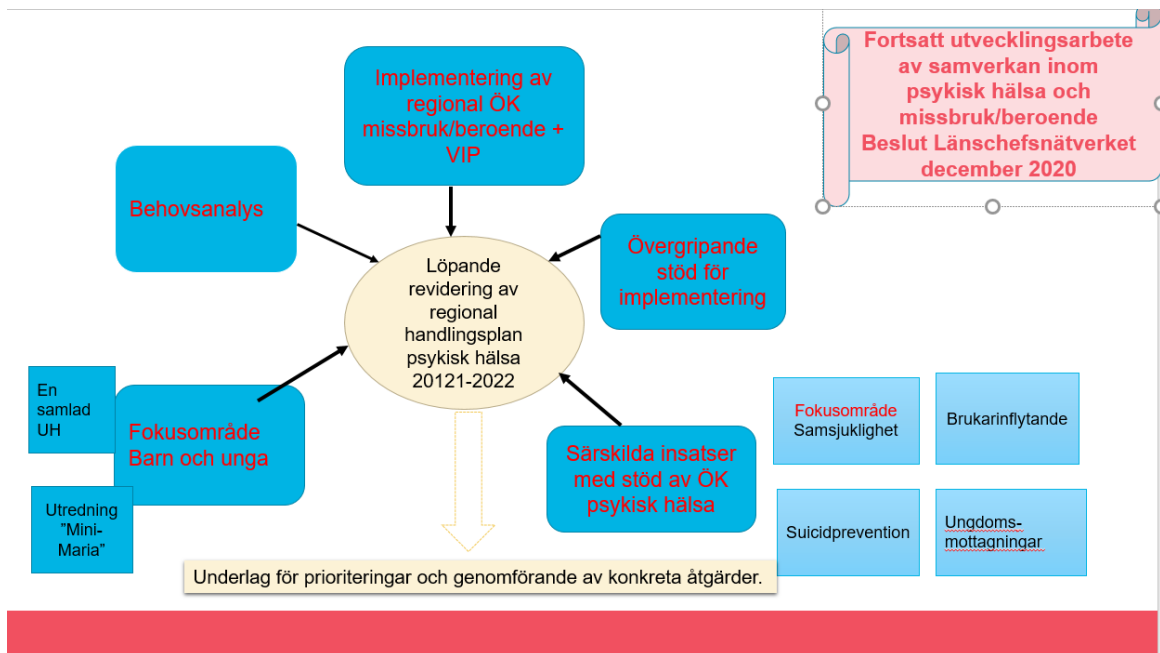
² Ett samverkansforum på högsta tjänsteledningsnivå mellan kommunerna och regionen Kommunerna representeras av socialtjänstens förvaltningschefer och regionen representeras av hälso- och sjukvårdens högsta tjänsteledning.

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

3. Ytterligare fördjupa arbetet inom två fokusområden: barn och unga och samsjuklighet. Här inryms uppdrag att förvalta och planera insatser med stöd av eventuella statliga stimulansmedel för 2021 överenskommelse psykisk hälsa.

Bilden illustrerar de föreslagna utvecklingsinsatserna där beslut fattades på Länschefsnätverket i december 2020.

I det följande beskrivs de pågående utvecklingsinsatserna.

4. Implementering (RÖK) och (VIP) missbruk/beroende samt övergripande stöd för implementering

Den länsövergripande överenskommelsen om samverkan inom området missbruk och beroende från 2016 har reviderats. Revideringen har genomförts av en arbetsgrupp med representanter från region, kommuner och brukarrörelsen samt en referensgrupp. RSS har processlett revideringsuppdraget och den reviderade överenskommelsen är giltig till och med 30 juni 2024. Överenskommelsen följer samt hänvisar till det

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

nya nationella vård- och insatsprogrammet (VIP) för missbruk och beroende som lanserades i december 2020³.

Ett av uppdragen RSS fick av Länschefsnätverket i december 2020 var att stödja implementeringen i länet av den reviderade regionala överenskommelsen (RÖK) samt vård- och insatsprogram (VIP). Styrgrupp för uppdraget är Lokalt programområde (LPO) Psykisk hälsa⁴ och till uppdraget har även kopplats en referensgrupp med adekvat och bred representation.

En lanseringskonferens för överenskommelsen och VIP:en hölls i digitalt format i september 2021. Konferensen var mycket välbesökt och i programmet medverkade såväl nationella företrädare inom området som regionala representanter. I syfte att skapa goda förutsättningar för samverkan mellan kommuner och region i framtagandet av de lokala överenskommelserna (LÖK), har RSS initierat ett nätverk med målgruppen av s.k. nyckelpersoner i framtagandet av lokala samverkansöverenskommelser. Totalt har fyra nätverksmöten genomförts under hösten 2021 och våren 2022.

Dialogerna i samband med nätverksträffarna syftar till att stödja de medverkande i deras respektive lokala processer och bidra med värdefull information kring förutsättningarna för det lokala implementeringsarbetet. Baserat på detta utformas parallellt ett generellt implementeringsstöd, med området missbruk och beroende som "pilot". Denna process har även kommit att ha beröringspunkter med införandet av god och nära vård i länet, vilket också tas i beaktande i förhållande till utformningen av stödet. Den preliminära tidsplanen är att stödet lanseras under hösten 2022 och att det därefter kan appliceras/testas för liknande regionala implementeringsprocesser.

5. Behovsanalys

Ett annat uppdrag från Länschefsnätverket i december 2020 var att genomföra en behovsanalys avseende hur den regionala samverkans- och stödstrukturen (RSS) kan stödja socialtjänsten och närliggande

³ <https://www.vardochinsats.se/missbruk-och-beroende/>

⁴ | Dalarna pågår sedan början av 2020 en samordning av det samlade kunskapsstyrningsarbetet med de sex lokala programområdena som viktiga kunskapsbärare. Syftet med samordningen är att bygga en ändamålsenlig och resurseffektiv samverkansstruktur och att inte bygga upp parallella strukturer. Det övergripande och nationellt gemensamma syftet med kunskapsstyrning är att använda bästa tillgängliga kunskap i varje patientmöte och att systematiskt utveckla, dela och omsätta ny kunskap.

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

hälso- och sjukvård i att bedriva evidensbaserad praktik (EBP). Målsättningen med uppdraget var att behovsanalysen ska bidra med ett underlag för långsiktiga prioriteringar och vägval, insatser och åtgärder.

Behovsanalysen har genomförts genom omvärldsspaning och dialoger av olika slag samt analyser av a) nyckeltal i Kolada, b) resultat från Öppna jämförelser och c) brukarundersökningarna. I behovsanalysen har framkommit att systematisk uppföljning, som har en stark koppling till EBP, tycks vara ett område med många utmaningar inom socialtjänsten i länet. Betydelsen av att området prioriteras på såväl verksamhetsnära som på lednings- och politisk nivå är tydligt. I detta kan RSS, mot bakgrund av sitt uppdrag som regional samverkans- och stödstruktur, utgöra ett stöd och efter att resultatet av behovsanalysen har förankrats kommer dialoger kring hur ett sådant stöd, rörande systematisk uppföljning, bäst kan utformas att ta vid.

6. Fokusområde barn och unga

6.1 En sammanhållen Ungdomshälsa

Sedan 2018 har Dalarnas kommuner och Region Dalarnas primärvård gemensamt drivit ett utvecklingsarbete mot "En sammanhållen ungdomshälsa". Modellen innebär att öka samverkan och samordning av gemensamma resurser i bas- och första linjenivå inom de respektive verksamheterna. Syftet är att Dalarnas ungdomar ska erbjudas sammanhållna insatser med både hälsofrämjande och förebyggande insatser liksom bedömning och behandlande insatser.

Länschefsnätverket gav i oktober 2017 en styrgrupp, med representanter från kommuner och dåvarande landsting, i uppdrag att ta fram en modell för en sammanhållen, helst samlokaliserad, ungdomshälsa och ett projekt med att stödja implementering av modellen har skett i Borlänge och Leksand.

Därför pågår nu ett arbete för att i varje kommun i Dalarna skapa en sammanhållen Ungdomshälsa, som är lättillgänglig och erbjuder samordnade verksamheter/resurser för ungdomar och unga vuxna. Dagens Ungdomsmottagning blir navet i Ungdomshälsan (se nedan p 7.4 Ungdomsmottagningar), som förstärks med resurser från andra aktörer i basen/första linjen, främst primärvård (inklusive delar av Samtalsmottagning Barn och Unga), elevhälsa och socialtjänst. Ungdomshälsan ska arbeta utifrån "Hälsa-Lärande-Trygghet", vara en samverkansform med en gemensam grundsyn som genomsyrar verksamheterna och om möjligt vara samlokaliserad. Ungdomshälsan ska

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

precis som nuvarande Ungdomsmottagning arbeta generellt hälsofrämjande och förebyggande, samt med att tidigt identifiera olika former av hälsoproblem hos riskgrupper, enskilda ungdomar och unga vuxna. Målgrupperna ska via en ingång lätt och snabbt få hjälp, stöd och vid behov också behandling. Verksamheten ska bedrivas både "fysiskt" och digitalt. Förutsättningar ska skapas för att kunna erbjuda jämlika och likvärdiga insatser av hög kvalitet i hela länet. Pilotprojekten (Borlänge och Leksand) är grunden för det fortsatta arbetet med ungdomshälsa i Dalarna.

Utifrån de slutsatser och erfarenheter som beskrivs i slutrapporten har Länschefsnätverket gett LPO Barn och unga i uppdrag att fortsätta arbetet med att implementera arbetsmodellen "En sammanhållen ungdomshälsa" till fler kommuner i länet.

6.2 "Mini-Maria"

En annan satsning inom fokusområdet barn och unga handlar om att skapa ändamålsenliga vård- och stödinsatser för barn och unga med en beroendeproblematik. Valfördrådet⁵ har gett Länschefsnätverket i uppdrag att ta fram en utredning för att närmare utreda samverkan kring en MiniMaria-verksamhet i Dalarna. I juni 2021 beslutade Länschefsnätverket att ge styrgruppen i uppdrag att ta fram ett utredningsdirektiv för en sådan utredning.

En kartläggning av nulägesbilden i länet gällande vård- och stödinsatser för barn och unga inom området missbruk och beroende har genomförts som ett första steg i utredningsprocessen. Då beröringspunkterna mellan uppdrag MiniMaria och uppdrag samsjuklighet (se nedan p 7.1 Samsjuklighet) är många har denna kartläggning i hög grad samordnats till att omfatta båda uppdragen. Kartläggningen har syftat till att få en övergripande bild av hur samverkan fungerar och vilka insatser och/eller behandlingar som ges till målgruppen idag ur ett regionalt perspektiv. Vidare har syftet varit att kartlägga kompetensbehov och vilka eventuella ytterligare verksamhets- och samverkansformer som efterfrågas, alternativt behöver utvecklas, för att bättre kunna möta målgruppens behov. Kartläggningen har genomförts via dialoger/intervjuer med representanter från ett stort antal verksamheter i länet och har även innefattat omvärldsbevakning av rapporter, utvärderingar och beskrivningar av befintliga Maria-verksamheter i Sverige liksom

⁵ Ett politiskt samverkansorgan som består av Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium samt ordförande i socialnämnderna i Dalarnas kommuner.

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

Andra pågående utvecklingsprojekt som tangerar området samsjuklighet är utredningen kring MiniMaria som nämnts ovan, men även ytterligare två utvecklingsprojekt:

7.1.1 Bostad först

Bostad Först innebär bostad med stöd – ett stöd som bygger på tvärprofessionella team som arbetar tillsammans utifrån en metod som bygger på case management⁷. Metoden Bostad först har stöd i forskning och har visat sig vara framgångsrik för personer med samtidigt missbruk och psykisk ohälsa. Metoden lyfts även fram i de nationella riktlinjerna på området⁸. Borlänge kommuns socialpsykiatri, Borlänge kommun och Region Dalarna Division psykiatri ansvarar för att utreda möjligheterna att starta upp insatsen Bostad först i samverkan med lokala bostadsbolag. En projektledare har anställts under 2022. RSS har en utvärderande roll av projektet och följer samt stödjer projektledaren i arbetet.

7.1.2 Gemensamt HVB

2019 fick Borlänge kommun i uppdrag av Socialchefs nätverket⁹ att genom en förstudie se över möjligheten att starta upp ett regionalt gemensamt HVB-boende. Målet är att tillgodose individens behov av kvalitativ vård och omsorg i Dalarna på ett kostnadseffektivt sätt. Ytterligare ett mål är att minska köp av HVB-platser hos externa aktörer. Slutsatsen i förstudien var att det förelåg goda förutsättningar att starta upp och driva ett gemensamt HVB i länet. Genom en behovsinventering i länets kommuner har målgruppen för HVB:t identifierats och rör företrädesvis ungdomar med missbruksproblematik och psykiatrisk problematik samt ungdomar med kriminalitetsproblematik. Målgruppen utgörs av ungdomar som har stora vård- och stödbehov och kräver stora resurser av kommunerna. Denna målgrupp placeras ofta på externa HVB där kommunen inte har vare sig full inblick i verksamheten eller innehållet i stödet och behandlingen till den enskilde ungdomen. Placeringarna tenderar dessutom att bli längre än nödvändigt och möter sällan individens hela behov. Det har beslutats att det gemensamma HVB-boendet ska ha ca åtta-nio platser.

Arbetet med att starta ett gemensamt HVB leds av Borlänge kommun och verksamheten kommer att förläggas i Borlänge. Efter förstudien har

⁷ [Case management - Socialstyrelsen](#)

⁸ [Bostad först - Socialstyrelsen](#)

⁹ Ett samverkansforum på högsta tjänsteledningsnivå mellan kommunerna och består av socialtjänstens förvaltningschefer.

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

arbetet fokuserat på praktiska frågor som lokal, finansiering, bemanning m.m..

Under 2021 har regionens barn och ungdomspsykiatri (BUP) fattat beslut om att samverka med kommunerna i det gemensamma HVB-boendet och kommer ansvara för hälso- och sjukvårdsinsatserna. Under våren 2022 kommer ärendet om ett regionalt gemensamt HVB beredas och beslutas i olika nämnder och beslutsfattande organ. Målsättningen är att verksamheten ska starta i januari 2023.

7.2 Brukarinflytande

I det regionala och lokala arbetet finns mycket att vinna på att ta tillvara på kunskap och engagemang från patient, brukar- och anhörigorganisationer såväl som från enskilda. Träffsäkerheten i utvecklingsarbetet ökar och tanke- och arbetssätt påverkas och leder förhoppningsvis till en kulturförändring så att patienter, brukare och anhöriga blir medskapare i utvecklingsarbetet. Metoder för att systematiskt ta tillvara på denna kunskap behöver utvecklas på individnivå, verksamhetsnivå och systemnivå.

Genom de intresseorganisationer som företräder individer med psykisk ohälsa och deras anhöriga, ges möjlighet att påverka beslut som fattas på verksamhets- och systemnivå. Det är därför viktigt att stötta föreningarna och deras självständighet. Enligt hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen ska huvudmännen samråda med intresseorganisationerna i sin planering av sin verksamhet. I Region Dalarna finns tre brukarråd inom området psykisk hälsa, brukarrådet vuxenpsykiatri, brukarrådet skadligt bruk och beroende samt brukarrådet barn- och ungdomspsykiatri (BUP). Även kommunerna samråder med intresseorganisationer, till exempel Dalarnas nätverk för psykisk hälsa som samlar ett flertal av brukar-, patient- och anhörigorganisationer i länet. Nätverket är också en samarbetspart för psykiatris utvecklingsenhet på Region Dalarna.

I anslutning till världsdagen för psykisk hälsa, 10 oktober, anordnas en uppmärksamhetsvecka - Fokus på psykisk hälsa i Dalarna. Liknande uppmärksamhetsveckor arrangeras inom flera län. I Dalarna genomfördes den första uppmärksamhetsveckan 2019 och har sedan dess vuxit sig allt större. Under denna vecka visas bredden av allt som görs under hela året i Dalarna för att främja psykisk hälsa. Dalarnas

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

nätverk för psykisk hälsa har sin årliga temadag med föreläsningar och seminarier under samma vecka.

En Hearing genomförs årligen och är ett dialogforum där brukarrörelsen möter politiken, tjänstemän och anställda i region och kommuner för en dialog kring psykisk hälsa i Dalarna. Under åren har Hearingen utvecklats till allt fler deltagare, från fler organisationer och med fler representanter. Under 2020 genomfördes Hearingen genom ett digitalt möte och under 2021 ett hybridmöte där 47 personer deltog både på plats eller digitalt.

Några synpunkter som framfördes under 2021 (och där det inte har påvisats någon förbättring under perioden 2018-2021) handlar bland annat om: brister i bemötande inom psykiatrin, utveckling av arbetet med att genomföra SIP, att målgruppen med samsjuklighet (psykisk ohälsa och skadligt bruk och beroende) har svårt att få rätt vård och behandling. Vidare efterfrågades att införa Peer Support¹⁰ för vilket det har fattats ett beslut men på grund av pandemin har pausats.

Några positiva förändringar identifierades också under Hearingen 2021. Bland annat har funktionen BISAM (se p 7.2.1) implementerats i ordinarie verksamhet (inom psykiatrin), något som brukarrörelsen har efterfrågat under många år. Positivt har även varit framtagandet av riktlinjer för alla brukarråd i Region Dalarna med syftet att tydliggöra brukarrådets roll och funktion.

7.2.1 Brukarinflytandesamordnare (BISAM)

Funktionen BISAM prövades först under ca tre år i projektform för att från och med 2022 implementeras inom Division psykiatri i ordinarie verksamhet.

I BISAMS arbete ingår b.l.a. att sprida kunskaper om betydelsen av brukarnas inflytande och delaktighet till kommunernas socialpsykiatri och till regionens psykiatri samt övriga verksamheter. Bedriva arbete som innebär att säkerställa att det finns rutiner i kommun- och regionpsykiatri för hur brukarrörelsen ska informeras om verksamhetsförändringar i ett tidigt skede för att t.ex. möjliggöra att brukarnas synpunkter inhämtas. Utveckla och stärka brukarråden liksom brukarmedverkan i pågående

¹⁰ "Peer Support innebär att personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa utbildas till att arbeta som utbildade stödpersoner inom verksamheter som erbjuder vård, stöd eller rehabilitering. Peer Support kan användas i psykiatrisk öppen- och slutenvård, socialpsykiatrisk verksamhet, rehabilitering samt i olika former av ACT-modeller. Arbetet utgår ifrån att stöd till brukare och patienter är baserat på Peer Supportens egna och andra brukares och patienters erfarenheter av återhämtning, egenmakt och minskat självstigma." (NSPH)

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

utvecklings- och förändringsarbeten som sker inom Region Dalarna och länets kommuner. Detta genom att t.ex. tillse att brukare medverkar i olika arbets- och referensgrupper. Stärka intresseföreningarna att utgöra en självständig och aktiv part i förhållande till kommuner och region. Ge utbildningar i MHFA (Mental Health First Aid) i länet. Målet är att utbilda ca 100 personer per år, vilket har genomförts under 2020 och 2021.

7.3 Suicidprevention

Under sommaren 2020 gav Region Dalarnas Hälso- och sjukvårdsdirektör Division psykiatri i uppdrag att vara samordnande verksamhet för det suicidpreventiva arbetet inom hälso- och sjukvården. Hösten 2020 tilldelades psykiatrins Utvecklingsenheten ett uppdrag att framta en övergripande plan för suicidpreventivt arbetet inom hälso- och sjukvården. Utifrån uppdraget anställdes en samordnare för suicidprevention i psykiatrins Utvecklingsenhet, tjänsten kom att omfatta heltid från januari 2021. Syftet med samordningen var att skapa förutsättningar för ett mer behovsanpassat och målinriktat kunskapsstödande arbete på regional nivå med fokus på hälso- och sjukvården i samarbetet med länets kommuner. Det långsiktiga målet med regionens suicidpreventiva arbete är påverka suicidtalerna genom ökad kunskap och samverkan. Regionens mål ska även eftersträva Sveriges nollvision samt svara upp till det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention. Det ska göras genom att förstärka både hälso- och sjukvårdens och kommunernas suicidpreventiva arbete. Ett ytterligare långsiktigt mål är att bistå invånare med adekvat information och kunskap kring psykisk hälsa, suicid och prevention. Arbetet behövs belysas i verksamheter som tidigare inte sett sin roll och förstärka arbetsgivarens ansvar för en hälsofrämjande arbetsmiljö. Arbetet behöver bli en del i en helhet och integreras i alla verksamheter för att få ökat genomslag. Under våren 2021 antogs hälso- och sjukvårdens strategi för suicidprevention som beskriver riktning genom prioriterade åtgärder.

7.3.1 Vansbro- ett lokalt suicidpreventivt arbete

Få kommuner i Dalarna har någon form av handlingsplan eller utarbetad organisation för ett suicidpreventivt arbete samt höga suicidtal i jämförelse med andra regioner. Utifrån Region Dalarnas vision "Vi mår bra i hela Dalarna" samt omställningen till god och nära vård, har Vansbro kommun som har haft hög andel suicid under en längre tid, valts ut för ett specifikt kvalitetssäkrande arbete. Syfte är att främja psykisk hälsa och

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

förebygga psykisk ohälsa genom samverkan med kommun, blåljusenheter och civilsamhället samt förbättra vårdens kvalitet. Medverkande aktörer erbjuds kompetenshöjande insatser samt processtöd i utarbetande av lokal organisation och handlingsplan för det suicidpreventiva arbetet.

7.4 Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagningar ska finnas i alla kommuner i Dalarna och det övergripande målet är att stärka unga och unga vuxnas identitetsutveckling genom att främja fysisk, psykisk, social och sexuell hälsa. Ungdomsmottagningen är till för alla ungdomar från omkring 13 år t.o.m. 24 år och den unge söker hjälp av egen fri vilja. Ungdomsmottagningen är ett gemensamt ansvar för Region Dalarna och länets samtliga kommuner.

De riktade länsgemensamma medlen har bl.a. bekostat utvecklandet av appen "Ung i Dalarna" som är en del av utvecklingen av en digital ungdomshälsa med syfte att nå ut till fler i målgruppen unga, 13-25 år. En barnmorska och en kurator har i uppdrag att arbeta med appen och att möta ungdomarna digitalt. Under 2022 planeras ett breddinförande av appen.

Det pågår också en förstärkning och utveckling av ungdomsmottagningarna i bland annat Orsa, Älvdalen och Idre/Särna med utökade öppettider och mer utåtriktat arbetet m.m. I Avesta och Borlänge pågår två pilotprojekt med fokus på normer kring manlighet, stereotypa könsroller och machokultur.

Inom ramen för dessa medel sker också delar av utvecklingsarbetet med att implementera en sammanhållen ungdomshälsa (se ovan p. 6.1 En sammanhållen ungdomshälsa).

8. Handlingsplan Psykisk hälsa 2022

Syftet med den statliga överenskommelsen är att skapa förutsättningar för ett långsiktigt arbete på området psykisk hälsa med ett gemensamt ansvarstagande från berörda aktörer. Målsättningen är att befolkningen ska erbjudas behovsanpassade och effektiva insatser av god kvalitet för att fortsätta skapa förutsättningar för en kraftfull utveckling när det gäller att främja psykisk hälsa och förebygga ohälsa. Flera av insatserna som fortgick under 2021 kommer fortsatt att drivas under 2022 och 2023, medan några insatser kommer att slutföras under 2022. Flera av de pågående insatsernas syfte är att utgöra grund för fortsatta -

Handlingsplan Psykisk hälsa 2021

Diarienummer
HSN 2022/2905

Datum
2022-03-25

konkretiserande – åtgärder som exempelvis MiniMaria-utredningen, arbetet med att starta upp ett gemensamt HVB-boende samt framtagandet av stödet för implementering.

En regional handlingsplan för psykisk hälsa 2022 kommer också att tas fram och likt denna handlingsplan i huvudsak redogöra för pågående och eventuellt nytillkomna utvecklingsarbeten under året. Överenskommelsen psykisk hälsa betonar vikten av ett långsiktigt och hållbart arbete inom psykisk hälsa centralt och att handlingsplaner är viktiga verktyg för att formulera målsättningar, syfte och prioriterade aktiviteter. Emellertid pågår också omställningen till en god och nära vård vars syfte är att utveckla den svenska hälso- och sjukvården till en samordnad, välfungerande helhet som tar utgångspunkt i den enskildes individuella behov. Den goda och nära vården har primärvården som nav och innehåller hela eller delar av många verksamheter i regionen och kommunerna och inkluderar samtidigt samverkan mellan dessa verksamheter. Överenskommelsen psykisk hälsa 2021-2022 pekar också på förhållningssättet god och nära vård och vikten av att hälso- och sjukvården organiseras och tillhandahålls sömlöst med utgångspunkten i patienters och brukares individuella behov och förutsättningar. Under 2022 träder Dalarnas läns gemensamma strategi för god och nära vård i kraft. Utifrån strategin kommer regionala och lokala prioriteringar och målsättningar formuleras över tid och tas fram i olika typer av styrdokument. Det pågår också ett omfattande arbete i länet med att ta fram lokala samverkansöverenskommelser (LÖK) utifrån att inte mindre än fyra nya regionala samverkansöverenskommelser trädde i kraft under 2021.

Det långsiktiga och strategiska regionala arbetet inom psykisk hälsa och skadligt bruk och beroende bör dels takta an till omställningen till god och nära vård, dels ingå i ett helhetstänkt kring regionala handlingsplaner. Med tiden kommer länets behov av olika regionala handlingsplaner inom olika områden och frågor att tydliggöras.